

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

Факультет іноземної та слов'янської філології

Кафедра української мови і літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету
іноземної та слов'янської філології

А. М. Коваленко

«28» серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
ВИРОБНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ
З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ В ЗЗСО

другий (магістерський) рівень

галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка

спеціальність – 014 Середня освіта (Українська мова і література)

додаткова предметна спеціальність – 014 Середня освіта (Мова і література (англійська))

освітньо-професійна програма: Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова)

Мова навчання – українська

Погоджено науково-методичною
комісією факультету іноземної та
слов'янської філології
«28» серпня 2020 р.

Голова
Семенов О. М., д.пед.н., професор

Суми – 2020

Розробники:

Захарова В.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української мови і літератури

Громова Н.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української мови і літератури;

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри української мови і літератури
Протокол № 1 від «28» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри

Семенов О.М., д.пед.н., професор

Вступ

Студенти-магістранти проходять виробничу педагогічну практику в закладах загальної середньої освіти (з української мови, української літератури, англійської мови) у період їх навчання на другому курсі магістратури.

Виробничу педагогічну практику за освітнім ступенем «Магістр» з української мови і літератури студенти проходять на 6 курсі у профільних класах ЗЗСО. Практика студентів оцінюється у 100 балів.

Робоча програма виробничої педагогічної практики з української мови і літератури зорієнтована на формування у магістрантів загальних та фахових компетентностей майбутніх учителів української мови і літератури для успішного здійснення професійної діяльності та проведення наукового дослідження.

Педагогічна практика студента-магістранта займає пріоритетне місце в системі професійної підготовки майбутнього вчителя-словесника, є невід'ємною складовою процесу підготовки спеціалістів у закладі вищої освіти. Практика покликана завершити формування системи професійних умінь і навичок студентів-філологів і є важливим етапом підготовки майбутнього вчителя. Вона створює всі можливості для реалізації творчих здібностей особистості майбутнього вчителя і вирішення завдань, визначених Державною національною програмою «Освіта» (Україна ХХІ ст.), Законом України «Про освіту», Концепцією «Нова українська школа».

Педагогічна практика магістрантів має свою специфіку, бо вона відбувається в умовах, максимально наближених до реальних умов майбутньої професійної діяльності. Практика забезпечує інтеграцію знань та їх застосування в безпосередній роботі зі школярами, тому діяльність студента в період проходження практики є аналогом професійної діяльності вчителя української мови і літератури, англійської мови. Виробничу практику в університеті не лише завершує професійну освіту вчителя-україніста, а є найефективнішою формою його професійного становлення.

Повністю підготувавшись до виробничої педагогічної практики, студенти можуть випробувати себе і в ролі вчителя-предметника, і в ролі класного керівника. За період її проходження студент самокритично оцінить власний рівень готовності до майбутньої педагогічної діяльності, перевірить, наскільки власні плани щодо педагогічної спеціальності відповідають сучасним реаліям школи. Педагогічна практика покликана допомогти формуванню внутрішньої установки на педагогічну діяльність, педагогічних умінь і навичок роботи з учнями. Вона дає можливість перевірити рівень засвоєння студентами теоретичних знань та вмінь із методики навчання української мови і літератури. Педагогічна практика засвідчить, наскільки студенти вимогливі й тактовні у роботі з учнівським колективом, наскільки ерудовані й уміють володіти мистецтвом художнього слова. Практика створює сприятливі умови для цілеспрямованої систематичної науково-дослідної роботи студентів-філологів і є початком активного становлення майбутніх учителів-словесників.

Соціально-політичний розвиток українського суспільства постійно вносить суттєві зміни у всі сфери діяльності людини, у тому числі в професійну

підготовку майбутніх фахівців закладів вищої освіти, вимагає перегляду всієї системи їх підготовки в напрямі підвищення вимог до кадрового наукового потенціалу. Непростий стрімкий час породжує нові завдання, висуває нові вимоги, підвищує планку відповідальності викладача за рівень якості своєї навчальної, методичної праці, водночас збільшуючи питому вагу творчого доробку, наукового потенціалу.

На початку ХХІ століття все виразніше й гостріше постають питання реформування вищої освіти в Україні в напрямі гуманізації, що спрямована на формування інтелектуальної морально-духовної особистості, якій властиві естетичні смаки. Нова соціально-освітня ситуація в Україні також актуалізує поступовий перехід від репродуктивної освіти до освіти інноваційної, сутнісний зміст якої полягає у зверненні до особистісних якостей та творчого потенціалу майбутніх учителів-словесників. У реалізації цих завдань пріоритетну роль відіграють філологічні дисципліни, але вагоме місце в процесі підготовки викладача відводиться саме «Методиці навчання української літератури у ЗЗСО».

За навчальним планом підготовки магістрантів педагогічна практика проводиться в ЗЗСО на 6 курсі. До педагогічної практики допускаються магістранти, які не мають академічної заборгованості за попередній семестр навчання в магістратурі. У разі необхідності педагогічна практика може бути перенесена на інший термін або продовжена. Керівництво педагогічною практикою здійснюють професори та провідні доценти університетських кафедр: української мови і літератури, психології, педагогіки.

Педагогічна практика є безпосереднім продовженням курсів «Методика навчання української мови в ЗЗСО», «Методика навчання української літератури в ЗЗСО». Практика магістрантів – це така форма їх діяльності, що спрямована на закріплення теоретичних знань із методики навчання предметів мовознавчого і літературознавчого циклів. У процесі здобуття освітнього ступеня «магістр» реалізовується один із принципів навчання – єдність теорії та практики. Саме під час виконання завдань, передбачених практикою, спостерігається свідоме виконання магістрантом функцій учителя української мови і літератури на базі систематизації й узагальнення наукових досліджень, педагогічного досвіду, спостережень та наукових експериментів.

Робоча програма виробничої педагогічної практики з української мови і літератури в ЗЗСО:

- ґрунтується на сучасних вимогах до здійснення освітніх послуг у ЗЗСО;
- враховує основні положення Концепції «Нова українська школа»;
- відображає кращі досягнення у викладанні мовознавчих і літературознавчих дисциплін;
- спрямовує роботу майбутнього вчителя на підвищення власного рівня педагогічної майстерності;
- сприяє набуттю знань про особливості проведення діагностики педагогічних досліджень;

- скеровує майбутніх учителів до визначення можливих напрямів та перспектив дослідницької роботи в галузі методики навчання української мови і літератури.

У процесі проходження виробничої практики застосовуються такі **методи**: проблемний, дослідницький, частково пошуковий, презентації, навчально-ігрові. **Методами оцінювання** є: поточний контроль, диференційований залік.

У процесі проходження виробничої педагогічної практики в ЗЗСО у студентів-магістрантів формуються загальні компетентності:

- знання та розуміння специфіки професії і предметної галузі, основних концепцій, базових філологічних понять;
- здатність діяти на основі принципів професійної етики, дотримуватися правил академічної доброчесності, виробляти й удосконалювати власну систему професійних умінь та навичок;
- здатність бути критичним, аналізувати свою й учнівську навчальну діяльність та синтезувати її, застосовувати загальнодидактичні та специфічні принципи на конкретному літературному матеріалі;
- здатність проводити педагогічні дослідження з конкретної теми, визначати та розв'язувати конкретні професійно-педагогічні проблеми, які вимагають інтеграції знань та практичних умінь із мовознавчих і літературознавчих дисциплін, педагогіки, психології;
- здатність учитися, готовність до самоосвіти і самовдосконалення впродовж життя, постійного підвищення кваліфікації.

У процесі проходження педагогічної практики в ЗЗСО у студентів-магістрантів формуються професійні (фахові) компетентності:

- здатність самостійно здобувати нові знання із мовознавчих і літературознавчих дисциплін, вільне володіння науковим інструментарієм у галузі філологічної та методичної науки для використання у професійній діяльності на робочому місці вчителя української мови і літератури;
- здатність виконувати різні види мовного і літературознавчого аналізу, до опанування технології роботи з фаховим текстом, реферувати, анотувати, редагувати;
- здатність орієнтуватися в основних тенденціях суспільного життя, мовної і літературної освіти та визначати власну позицію, вивчати, критично осмислювати надбання історії методичної думки й упроваджувати у власну методичну систему передовий національний досвід науковців та кращих учителів-філологів Сумської області з метою свідомого вибору шляхів вирішення проблем в освітньому процесі;

- здатність організовувати навчально-виховний процес як педагогічну взаємодію, спрямовану на творчий розвиток школярів;
- здатність до ефективної та компетентної участі в різних формах навчально-педагогічної комунікації (методичне об'єднання учителів-філологів або класних керівників, батьківські збори, школа молодого вчителя тощо).

У процесі проходження педагогічної практики використовуються такі методи та технології: інтерактивні технології, організація та проведення настановної і підсумкової конференції, проведення педагогічного експерименту, організація та проведення констатувального та формувального етапів експерименту, обробка отриманих в експерименті даних; застосовуються такі **форми:** конференція, самостійна робота студентів, поточні консультації, «круглі столи», екскурсії, відвідування уроків досвідчених учителів, обговорення відвіданих уроків тощо. Також здобувач вищої освіти знайомиться зі специфікою роботи з дітьми з особливими потребами.

У результаті проходження практики студенти створюють: звітну документацію за результатами педагогічної практики, проекти, презентації професії вчителя української мови і літератури; мультимедійну презентацію за темою уроку на паперових носіях.

1. Мета, завдання педагогічної практики

Педагогічна практика є складовою частиною навчального процесу в педагогічному університеті, яка пов'язує теоретичне навчання в магістратурі і самостійну педагогічну діяльність у ЗЗСО.

Основною **метою** програми практики є забезпечити магістрантам фундаментальну теоретичну і практичну підготовку для набуття здатності виконувати професійні завдання і обов'язки науково-дослідницького та інноваційного характеру в галузі української філології, педагогіки та методики загальної середньої та вищої освіти; набуття здатності до самостійної науково-педагогічної діяльності; також сформувані у магістрантів необхідні вміння та навички навчання української мови і літератури в ЗЗСО на основі здобутих знань з усіх філологічних та гуманітарних дисциплін. Реалізація мети здійснюється на основі всебічного аналізу теоретичних та практичних здобутків методики навчання філологічних дисциплін у ЗЗСО. Основне завдання полягатиме у виробленні педагогічної концепції навчання української мови і літератури, яка розширить межі змісту всіх дисциплін мовно-літературознавчого циклу, наповнить їх важливою сучасною інформацією, що слугуватиме успішному засвоєнню нового матеріалу.

Майбутній учитель-словесник повинен вміти захопити пристрасним словом учня, виробити почуття розуміння і пошани до кращих надбань вітчизняної літератури, засобами художнього слова викликати естетичні та емоційні переживання, закласти основи читацької компетентності школярів, сформувати національно свідомих особистостей.

Пошуки інтенсивних шляхів навчання та підготовки магістрантів стають актуальними саме на завершальному етапі їх навчання. Магістранти повинні стати інтелектуальною елітою нації, яка в умовах ринкової економіки зможе відстояти і захистити національні інтереси та підняти духовно-інтелектуальний рівень студентів з урахуванням запитів та пропозицій світової спільноти, наукового співтовариства. Також магістранти повинні бути широко ерудованими фахівцями в основних галузях гуманітарних знань, володіти науковою базою, що дозволить у майбутньому молодому вчителю орієнтуватися в комплексі світоглядних проблем сучасної науки в цілому, опанувати логіку розвитку наукового знання, психологію наукової та художньої творчості, опрацювати методологію філологічних досліджень. Формування цих якостей – одне із завдань курсу методики навчання української мови і літератури в ЗЗСО.

Програмні результати навчання такі:

<p>Знання</p>	<p>ПРЗ 1. Розуміння шляхів інноваційного розвитку системи освіти України в ЗЗСО в умовах реформаційних перетворень.</p> <p>ПРЗ 2. Базові уявлення про психологічні чинники, які впливають на процес навчання учнів, про структуру педагогічних здібностей та їх формування у школярів.</p> <p>ПРЗ 3. Розуміння методів та прийомів навчання/викладання української мови і літератури в ЗЗСО.</p> <p>ПРЗ 4. Базові уявлення про сучасні методи і методологію наукових досліджень у галузі методики української мови і літератури.</p> <p>ПРЗ 5. Знання сучасних методик і технологій, зокрема інформаційно-комунікаційних для успішного, ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості наукових досліджень.</p>
<p>Уміння</p>	<p>ПРУ 1. Уміє застосовувати раціональні прийоми пошуку, відбору і використання фахової інформації з різних джерел для розв’язання проблем професійної (освітньої) діяльності.</p> <p>ПРУ 2. Уміє аналізувати, порівнювати, критично осмислювати науково-методичну та загальнонаукову інформацію; пропонує шляхи вирішення досліджуваної проблеми, аргументуючи власну позицію.</p> <p>ПРУ 3. Здатний діяти на основі принципів професійної етики, дотримуватися правил академічної доброчесності.</p> <p>ПРУ 4. Володіє сучасними методами та прийомами навчання української мови та літератури в закладах загальної середньої освіти.</p> <p>ПРУ 5. Проектує і проводить різні види занять із урахуванням інноваційних технологій, передового педагогічного досвіду та знань про індивідуально-вікові особливості молоді.</p>

	<p>ПРУ 6. Бере участь в різних формах навчально-педагогічної комунікації (педради, методоб'єднання учителів-філологів або класних керівників, батьківські збори).</p> <p>ПРУ 7. Бере участь в різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи, дискусії).</p> <p>ПРУ 8. У професійній діяльності керується сучасними принципами толерантності, діалогу і співпраці.</p> <p>ПРУ 9. Уміє будувати і втілювати ефективну стратегію професійного саморозвитку і самовдосконалення.</p>
Комунікація	<p>ПРК 1. Вільне компетентне спілкування з широким колом фахівців, із громадськістю у галузі професійної діяльності.</p> <p>ПРК 2. Ефективна взаємодія в команді, у професійному колективі.</p> <p>ПРК 3. Педагогічна комунікація у процесі навчання української мови і літератури.</p>
Автономія і відповідальність	<p>ПРА 1. Усвідомлення соціальної значущості майбутньої професії, сформованість мотивації до здійснення професійної діяльності.</p> <p>ПРА 2. Відповідальне ставлення до навчання учнів.</p> <p>ПРА 3. Здатність до навчання упродовж життя і вдосконалення з високим рівнем автономності набутої під час навчання кваліфікації.</p>

Саме у процесі виробничої педагогічної практики в ЗЗСО у студентів формуються **навички**:

- аналізувати свою й учнівську навчальну діяльність і синтезувати її, застосовувати загальнодидактичні та специфічні принципи на конкретному мовному й літературному матеріалі в умовах Нової української школи;
- зводити різноманітну історико-літературну інформацію в одну систему, вміти перебудувати свої знання відповідно до мети уроку й кожної конкретної ситуації;
- здійснювати водночас навчання, розвиток і виховання учнів у їх органічній єдності;
- робити навчальний матеріал доступним для учнів і цікавим;
- методи і прийоми застосовувати залежно від рівня розумових сил учнів, характеру матеріалу та особливостей своєї особистості;
- навчитися володіти педагогічною технікою, особливо досконало мовою, виразним художнім читанням;
- завжди бути готовим до взаємодій із учнями, психологічно сумісним із ними;
- вміти керувати самостійною роботою школярів, їх самоосвітою, прогнозувати реакцію учнів на прослуханий літературний твір;
- правильно формулювати мету і завдання мовно-літературної освіти на кожному уроці;

- формувати національну свідомість учнів засобами художнього слова;
- виховувати почуття відданості школі, учням, своїй професії.

Педагогічна практика не лише завершує професійну освіту вчителя-українця, а є найефективнішою формою його професійного становлення. У процесі проходження педагогічної практики знання і вміння, здобуті студентами на практичних заняттях із методики навчання української мови і літератури, трансформуються у професійні вміння і навички.

Регіональне значення Робочої програми вбачаємо в потребі фахової підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Українська мова і література) Додаткова спеціальність 014 Середня освіта (Мова і література (англійська)) галузі знань 01 Освіта / Педагогіка в Сумській області. На початку ХХІ століття все виразніше й гостріше постають питання реформування вищої освіти в Україні в напрямі гуманізації, що спрямована на формування інтелектуальної морально-духовної особистості, якій властиві естетичні смаки. Нова соціально-освітня ситуація в Україні, Концепція «Нова українська школа» актуалізують поступовий перехід від репродуктивної освіти до освіти інноваційної, сутнісний зміст якої полягає у зверненні до особистісних якостей та творчого потенціалу майбутніх учителів української літератури. У реалізації цих завдань пріоритетну роль відіграють філологічні дисципліни, але вагоме місце в процесі підготовки вчителя відводиться саме педагогічній практиці у ЗЗСО.

Унікальність Робочої програми продиктована орієнтацією на формування професійних (фахових) компетентностей студентів, вироблення педагогічної концепції навчання української мови і літератури в ЗЗСО, що розширить межі змісту всіх дисциплін літературознавчого циклу, наповнить його важливою сучасною інформацією, яка слугуватиме успішному здійсненню професійної діяльності в майбутньому.

Виробничою базою для практики є ЗЗСО міста Суми та Сумської області. Керівник практики на кафедрі розподіляє магістрантів за виробничими базами практики, призначає професорів та провідних доцентів методистами практики. Керівництво практикою може здійснювати науковий керівник магістерської роботи. **У розподіленому ЗЗСО студент-магістрант зобов'язаний провести 4 уроки української мови, 4 уроки української літератури, а також організувати проведення мовно-літературного заходу профорієнтаційного спрямування.**

2. Зміст педагогічної практики

Перед початком педагогічної практики проводиться настановна конференція за участі керівника відділу практики університету, працівників деканату, завідувачів кафедр, методистів та магістрантів. На конференції оголошуються місця проходження практики, мета та конкретні завдання, обов'язки і права керівників практики і магістрантів-практикантів, порядок проходження практики та підготовки звіту.

Змістовий компонент виробничої практики включає виконання таких завдань:

- взяти участь у проведенні робочої наради з керівництвом ЗЗСО за місцем проходження практики;
- ознайомлення та осмислення календарно-тематичних планів учителя української мови і літератури;
- складання індивідуального плану проходження педагогічної практики;
- відвідання не менше 4 уроків української мови і літератури досвідчених учителів;
- підготувати та подати на розгляд керівнику-методисту розгорнуті конспекти двох залікових уроків української мови, літератури;
- провести самостійно не менше 4 уроків української мови і 4 уроків української літератури;
- відвідувати і взяти участь в обговоренні уроків інших магістрантів;
- продовжувати паралельно з виконанням програми практики працювати над магістерським дослідженням, по можливості здійснивши експериментальну частину роботи на базі ЗЗСО;
- підготувати звітну документацію про практику на кінець її проходження.

Практика проходить на 6 курсі і відбувається у 3 етапи: настановно-підготовчий, адаптивно-перетворювальний та контрольньо-рефлексивний.

Наставовно-підготовчий етап передбачає підготовку до виконання завдань практики: підготовка та участь у проведенні настановної конференції, ознайомлення з виробничою базою проходження і методистом практики; ознайомлення та осмислення положення та робочої програми практики; визначення мети, завдань, наукових основ і функцій педагогічної практики; ознайомлення з вимогами до магістрантів, режимом роботи їх у закладі та на кафедрі, формою звітності.

Адаптивно-перетворювальний етап – це безпосереднє виконання тих завдань, що окреслені робочою програмою педпрактики: складання індивідуального плану роботи; скрупульозна підготовка та проведення уроків у ЗЗСО, проведення мовно-літературного позакласного заходу профорієнтаційного спрямування тощо. Адаптивно-перетворювальний етап має на меті перевірити теоретичні знання та сформувати вміння і практичні навички магістранта, підготувати його до виконання професійних обов'язків.

Контрольно-рефлексивний етап завершується підсумковою конференцією, на якій заслуховуються звіти методистів, звіти магістрантів про конкретні здобутки та досягнення в різних напрямках роботи, відбувається демонстрація кращої документації та презентація науково-дослідницьких результатів, здійснених під час виробничої практики в ЗЗСО. На цьому етапі має сформуватися цілісна система знань та вмінь магістрантів.

Обов'язки магістранта під час практики:

- ознайомитися з програмою проходження педагогічної практики та сумлінно її виконувати;
- вивчити навчально-методичне забезпечення та матеріальну базу ЗЗСО і кафедри української мови і літератури;

- вивчити перспективний досвід провідних учителів ЗЗСО ;
- провести дослідження для експериментальної частини кваліфікаційної роботи.

У процесі педагогічної практики в ЗЗСО формуються професійні вміння та навички студентів-магістрантів:

- викладати українську мову і літературу з урахуванням останніх досягнень літературознавства та критики;
- пропонувати учням різні за типологією, самобутні уроки української мови і літератури;
- застосовувати елементи нових технологій у навчанні української мови і літератури в ЗЗСО;
- складати фрагменти календарно-тематичного та поурочного планування;
- формулювати мету і завдання на кожному уроці української мови й української літератури;
- використовувати доцільні методи та методичні прийоми відповідно до вікових та пізнавальних можливостей учнів;
- формувати здатність учнів творчо сприймати прочитане, вміння висловлювати власну думку;
- здійснювати навчання, виховання та розвиток учнів на кожному уроці української мови й української літератури;
- використовувати вміло наочність, яка посилює ефективність уроку української мови і літератури;
- робити навчальний матеріал доступним і цікавим для учнів;
- вміти перебудовувати свої знання відповідно до мети уроку й конкретної педагогічної ситуації;
- виробляти в учнів інтерес до рідної мови та літератури як національної скарбниці, плекати національні почуття, формувати національну свідомість;
- розкривати учням красу художнього слова, його силу й виражальні можливості;
- формувати кращі моральні якості характеру учнів засобами художнього слова;
- виробляти в учнів правильне розуміння національних цінностей і тим самим сприяти вихованню духовно багатого громадянина України; виробляти вміння «читати» словесні образи, бачити художню деталь, сприймати твір у його художній цілісності та єдності.

3. Форми та методи контролю педагогічної практики

Практика за освітнім ступенем «Магістр» є логічним продовженням навчальних та виробничих практик на попередніх курсах та завершальним етапом професійно-педагогічної підготовки вчителя. Навчальні практики на другому та третьому курсах є свого роду адаптаційними з огляду на перспективу створення умов з метою оволодіння основними педагогічними вміннями та навичками, тому є необхідними для осмислення майбутньої професії. Практика в літніх оздоровчих таборах та пришкільних майданчиках

сприяла виробленню загальнопедагогічних знань та вмінь працювати з учнівським колективом під час проведення виховної роботи. Практика за освітнім ступенем «Бакалавр» перевірила рівень здобутих знань із української мови і літератури та сформованих професійних умінь навчати учнів. Педагогічна практика за освітнім ступенем «Магістр» має свою специфіку, бо вона відбувається в умовах, максимально наближених до реальних умов майбутньої професійної діяльності. Практика забезпечує інтеграцію знань, умінь і навичок та їх застосування, тому діяльність студента в період проходження практики є аналогом професійної діяльності учителя української літератури. Виробнича практика в університеті не лише завершує професійну освіту вчителя-україніста, а є найефективнішою формою його професійного становлення. За період її проходження студент самокритично оцінить власний рівень готовності до майбутньої педагогічної діяльності, перевірить, наскільки власні плани щодо педагогічної спеціальності відповідають сучасним реаліям школи.

У процесі проходження практики застосовуються **такі форми її організації**: конференція (настановна та підсумкова за результатами проходження практики), самостійна робота студентів, консультації викладачів-методистів, поточні консультації, «круглі столи», екскурсії, відвідування лекцій провідних науковців кафедри та обговорення відвіданих занять; участь у педагогічних нарадах учителів, відвідування уроків кращих учителів ЗЗСО та студентів, обговорення відвіданих уроків та предметних заходів тощо.

Практика проводиться з відривом від занять, тому студенти повинні систематично працювати (не менше 6 годин) упродовж терміну практики в ЗЗСО, дотримуючись прийнятих там правил внутрішнього розкладу. Контроль за роботою магістрантів-практикантів здійснюють методисти, завідувач кафедри, деканат, керівник відділу практики університету, ректорат.

Різні форми контролю за практикою здійснюються під час відвідування занять магістрантів-практикантів, при обговоренні проведених занять відповідно до узгодженого індивідуального плану магістранта.

Керівництво практикою на філологічних спеціальностях здійснює керівник практики. Обов'язки керівника практики:

- забезпечує організацію та проведення практики на факультеті;
- здійснює попередній розподіл студентів на практику в ЗЗСО міста й області;
- проводить інструктаж для студентів про порядок проходження практики; складає наскрізну та робочу програми проходження студентами практики, виносить питання на обговорення кафедри, яка на відповідному засіданні схвалює її;
- визначає бази виробничої практики, узгоджуючи й домовляючись із адміністраціями закладів разом із відділом практики університету;
- забезпечує розподіл методистів із української мови, української літератури, педагогіки, психології;

- готує наказ про проходження педпрактики магістрантів у ЗЗСО;
- організовує та проводить настановну й підсумкову конференції з практики;
- здійснює загальний та безпосередній контроль із педпрактики;
- приймає звітну документацію студентів та звіти методистів;
- порушує питання проходження практики студентів факультету на засіданнях методичної комісії кафедри;
- підбиває підсумки педагогічної практики й готує звіт;
- звітується про стан проходження студентами педпрактики на засіданнях учених рад факультету.

Методист із фаху виконує таку роботу:

- відповідає за практику закріпленої за ним групи студентів;
- бере участь у проведенні настановної та підсумкової конференцій;
- розподіляє класи за студентами разом із директором ЗЗСО чи одним із його заступників;
- організовує консультації щодо підготовки та проведення уроків української мови, української літератури, позакласних заходів із предмета;
- організовує взаємовідвідування студентами уроків один одного та їх аналіз;
- відвідує залікові уроки студентів та заліковий захід із предмета;
- аналізує документацію, подану студентами;
- складає звіт про підсумки практики і подає його керівнику практики у триденний термін;
- готує студентів до виступів на підсумковій конференції;
- бере участь у проведенні диференційованого заліку з педагогічної практики на засіданні кафедри.

Орієнтовний план проведення настановної конференції:

1. Виступ керівника практики про зміст, цілі та завдання педагогічної практики студентів-магістрантів у ЗЗСО.
2. Ознайомлення студентів-практикантів про хід виконання завдань із педагогіки (доповідає методист кафедри педагогіки).
3. Ознайомлення студентів-практикантів про хід виконання завдань із психології (доповідає методист кафедри психології).
4. Виступи методистів кафедр (української мови і літератури, практики англійської мови, практики романо-германських мов).
5. Ознайомлення студентів та викладачів із проектом наказу ректора про розподіл студентів на практику.
6. Виступи студентів-магістрантів про очікувані результати практики.

Робота практикантів оцінюється методистами з фаху за 100-бальною системою відповідно до кредитно-трансферної системи організації навчального процесу в університеті. При виставленні загальної оцінки за педагогічну практику враховуються оцінки за проведені заняття, організованість та

сумлінність, дисципліну та педагогічні якості практиканта, активність при виготовленні навчально-методичного забезпечення та використанні засобів навчання, оцінки за виконання завдань кафедр психології та педагогіки. За бажанням студента можуть додаватися бали за участь у роботі науково-практичних конференцій, методичних семінарів.

4. Звітність про педагогічну практику та підбиття її підсумків

Практикант, який проходив виробничу педагогічну практику у ЗЗСО, протягом 3 днів після закінчення практики подає методисту таку документацію:

1. Звіт (форма звіту додається).
2. Конспекти двох залікових уроків із кожного предмета (української мови, української літератури).
3. Конспект проведеного позакласного мовно-літературного заходу профорієнтаційного спрямування.
4. Характеристику, підписану вчителем української мови, учителем української літератури, учителем англійської мови, класним керівником, директором ЗЗСО (на одному аркуші з двох боків). Характеристика має містити штамп навчального закладу та печатку.
5. Атестаційний лист.

При оцінюванні педпрактики враховуються:

- знання програмового матеріалу з української мови і літератури, методики проведення уроків;
- якість проведення уроків та їх оцінки;
- оцінка за проведений мовно-літературний захід;
- рівень трудової дисципліни; рівень дотримання принципів академічної доброчесності;
- оцінка за ведення звітної документації.

Для підбиття підсумків педагогічної практики проводиться підсумкова конференція-захист, у роботі якої беруть участь магістранти-практиканти, методисти-предметники, завідувачі кафедр, викладачі кафедр психології та педагогіки, керівники практики. Захист може проводитися у формі співбесіди магістранта із членами комісії від кафедри та факультету.

Під час захисту студент повинен:

- продемонструвати навички роботи зі шкільними програмами;
- обґрунтувати вибір тем для залікових уроків української мови, української літератури;
- обґрунтувати вибір типів занять та їх структуру, шляхи реалізації освітньо-виховної мети;
- продемонструвати вміння оцінювати навчальні досягнення учнів за 12-бальною шкалою оцінювання;
- критично проаналізувати досягнення та визнати прорахунки і шляхи їх вирішення, указати недоліки у своїй практичній діяльності та шляхи їх усунення, внести пропозиції щодо організації та проведення педагогічної практики за освітнім ступенем «Магістр» у ЗЗСО.

5. Критерії оцінювання виробничої педагогічної практики студентів у ЗЗСО

Оцінка «відмінно» (90 – 100 балів, А) ставиться за сумлінне виконання програми проходження педагогічної практики з української літератури студентам, які:

- одержали чіткий інструктаж на настановній конференції;
- вчасно прибули до виробничої бази практики; дотримувалися принципів академічної доброчесності;
- сумлінно виконували обов'язки студентів-практикантів;
- робочий день студентів-практикантів у ЗЗСО тривав у межах 6 годин;
- проводили уроки на високому науково-методичному рівні;
- більшість уроків оцінені на «відмінно»;
- продемонстрували вміння працювати з мовним і літературознавчим матеріалом в умовах Нової української школи;
- апробували раціональні форми роботи на уроках;
- застосовували ефективні методи і прийоми роботи на уроках;
- у першій половині практики у присутності одного з методистів провели заліковий захід із фаху на високому організаційному та методичному рівні;
- відвідали та обговорили виховні заходи інших студентів-практикантів;
- займалися взаємовідвідуванням уроків студентів-співкурсників із наступним їх аналізом;
- успішно вивчили учнівський колектив;
- ознайомилися з досвідом роботи кращих учителів-словесників ЗЗСО;
- якісно підготували та вчасно подали на перевірку звітну документацію з педпрактики;
- на високому методичному рівні провели профорієнтаційну роботу;
- за бажанням студента буде враховуватися його участь у проведенні засідань педагогічної ради, батьківських зборів, методичної комісії закладу загальної середньої освіти, участь у роботі науково-методичних конференцій.

Оцінка «добре» (82 – 89 балів, В) ставиться за виконання програми проходження педагогічної практики студентам, які:

- сумлінно виконували обов'язки студентів-практикантів;
- одержали інструктаж на настановній конференції;
- вчасно прибули до виробничої бази практики; дотримувалися принципів академічної доброчесності;
- робочий день студента-практиканта в ЗЗСО тривав близько 6 годин;
- проводили уроки в ЗЗСО на достатньому науково-методичному рівні;
- більшість уроків оцінені вчителями та методистами на «добре»;
- намагалися апробувати раціональні форми роботи на уроках української мови і літератури;
- застосовували ефективні методи і прийоми роботи на уроках української мови і літератури;

- у присутності одного з методистів провели заліковий мовно-літературний захід профорієнтаційного спрямування у ЗЗСО;
- відвідали та обговорили виховні заходи інших студентів-практикантів;
- відвідали уроки співкурсників;
- вивчили учнівський колектив;
- ознайомилися з досвідом роботи кращих учителів-словесників ЗЗСО;
- на належному методичному рівні провели профорієнтаційну роботу в ЗЗСЗ;
- за бажанням студента буде враховуватися його участь у проведенні засідань педагогічної ради, батьківських зборів, методичної комісії закладу загальної середньої освіти, участь у роботі науково-методичних конференцій.

Оцінка «добре» (74 – 81 бал, С) ставиться за виконання програми проходження педагогічної практики студентам, які:

- належно виконували обов'язки студентів-практикантів;
- одержали інструктаж на настановній конференції;
- вчасно прибули до виробничої бази практики; дотримувалися принципів академічної доброчесності;
- робочий день студента-практиканта в ЗЗСО тривав близько 6 годин;
- проводили уроки в ЗЗСО на достатньому науково-методичному рівні;
- більшість уроків оцінені вчителями та методистами на «добре»;
- намагалися апробувати раціональні форми роботи на уроках української мови, української літератури;
- застосовували різноманітні методи і прийоми роботи на уроках української мови, української літератури;
- у присутності одного з методистів провели заліковий мовно-літературний захід профорієнтаційного спрямування у ЗЗСО;
- відвідали виховні заходи інших студентів-практикантів;
- вивчили учнівський колектив;
- провели профорієнтаційну роботу в ЗЗСО;
- мали незначні зауваження щодо якісного оформлення та подання на перевірку звітної документації з педпрактики;
- за бажанням студента буде враховуватися його участь у проведенні засідань педагогічної ради, батьківських зборів, методичної комісії закладу загальної середньої освіти, участь у роботі науково-методичних конференцій.

Оцінка «задовільно» (64 – 73 бали, Д) ставиться за виконання програми проходження педагогічної практики студентам, які:

- виконували обов'язки студентів-практикантів із зауваженнями;
- присутність у ЗЗСО була епізодичною;
- проводили уроки на низькому науково-методичному рівні;
- більшість занять оцінені вчителями та методистами на «задовільно»;
- продемонстрували слабкі вміння працювати з текстом художнього твору;
- епізодично використовували різноманітні форми роботи на уроках української мови, української літератури;

- провели заліковий позакласний захід із української мови і літератури на низькому організаційному рівні;
- ігнорували взаємовідвідування;
- недостатньо вивчили учнівський колектив;
- були відсутніми на настановній та підсумковій конференціях;
- продемонстрували низький рівень сформованості професійно-педагогічних умінь;
- мають суттєві зауваження щодо якісного оформлення та подання на перевірку звітної документації з педпрактики.

Оцінка «задовільно» (60 – 63 бали, E) ставиться за виконання програми проходження педагогічної практики студентам, які:

- виконували обов'язки студентів-практикантів із зауваженнями;
- присутність у ЗЗСО була епізодичною (у дні проведення уроків);
- проводили уроки на низькому науково-методичному рівні;
- більшість занять оцінені вчителями та методистами на «задовільно»;
- продемонстрували слабкі вміння працювати з мовознавчим матеріалом та текстом художнього твору;
- епізодично використовували різноманітні форми роботи на уроках мови та літератури;
- провели заліковий позакласний захід із української мови та літератури на низькому організаційному та методичному рівні;
- ігнорували взаємовідвідування;
- недостатньо вивчили учнівський колектив;
- були відсутніми на настановній та підсумковій конференціях;
- продемонстрували низький рівень сформованості професійно-педагогічних умінь;
- мають суттєві зауваження щодо якісного оформлення та подання на перевірку звітної документації з педпрактики.

Педагогічна практика **оцінюється «незадовільно» (35 – 59 балів, FX)**, якщо студент не виконав програми педагогічної практики. При отриманні незадовільної оцінки за практику студент зобов'язаний пройти її повторно у визначений керівником і вільний від занять в університеті час.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно

60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Додатки

Додаток 1

*Зразок оформлення титульної сторінки
звітної документації про практику в ЗЗСО*

Міністерство освіти і науки України

Факультет іноземної та слов'янської філології

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Кафедра української мови і літератури

Звіт

про проходження виробничої педагогічної практики в ЗЗСО

магістранта

факультету іноземної та слов'янської філології

Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка

в період із до

Звіт
про проходження виробничої педагогічної практики
в ЗЗСО

магістранта

... групи курсу факультету іноземної та слов'янської філології

у період із до

П.І.Б. _____

проходив педагогічну практику в

з _____ до _____.

За період практики проведено:

_____ уроків української мови,
 _____ уроків української літератури,
 _____ мовно-літературних заходів,
 _____ інших видів занять;

відвідано:

_____ уроків учителів,
 _____ уроків магістрантів.

№ п/п	Дата	Вид заняття	Тема заняття	Відгук про заняття

Далі в довільній формі викласти свої враження і пропозиції щодо педагогічної практики

Дата _____

Підпис студента-практиканта

Підпис викладача-методиста

Атестаційний лист студента-практиканта 6 курсу факультету іноземної та слов'янської філології _____
про результати проходження педагогічної практики в ЗЗСО

у період із		по		2020 р.	
№ з/п	Показники оцінювання	Макс. к-ть балів	Бали	Відповідальна особа	Підпис
1. Навчальна робота	Рівень проведення уроків української мови	20		Методист із української мови	
	Рівень проведення уроків української літератури	20		Методист із української літератури	
	Організація і проведення позакласного заходу з фаху	10		Методисти з української мови та літератури	
2. Методична робота	Надання методичної допомоги вчителю	5		Учитель	
	Відвідування й аналіз уроків	5		Учитель	
3. Виховна робота	Проведення виховних заходів із педагогіки	10		Методист із педагогіки	
	Виконання завдань із психології	10		Методист із психології	
	Профорієнтаційна робота	5		Методисти з фаху	
4. Підсумки практики	Оформлення документації	5		Керівник практики	
	Трудова дисципліна	5		Методисти з фаху	
	Участь у роботі підсумкової конференції	5		Керівник практики	

Підсумкова оцінка (кількість балів за 100-бальною шкалою, ЄКТС, за національною шкалою) _____

Керівник практики

Підпис

Прізвище, ім'я, по батькові

для студентів з.ф.н.

Атестаційний лист студента-практиканта **6 курсу** факультету іноземної та слов'янської філології _____

про результати проходження педагогічної практики в ЗЗСО

у період із _____ по _____ 2020 р.

№ з/п	Показники оцінювання	Макс. кіл-ть балів	Бали	Відповідальна особа	Підпис
1. Навчальна робота	Рівень проведення уроків української мови	20		Методист із української мови	
	Рівень проведення уроків української літератури	20		Методист із української літератури	
	Організація і проведення позакласного заходу з фаху	15		Методисти із української мови, української літератури	
2. Методична робота	Надання методичної допомоги вчителю	10		Учитель	
	Відвідування й аналіз проведених уроків	10		Учитель	
	Профорієнтаційна робота студента під час практики	15		Керівник практики	
3. Підсумки практики	Оформлення документації	5		Керівник практики	
	Трудова дисципліна	5		Методисти з фаху	

Підсумкова оцінка (кількість балів за 100-бальною шкалою, ЄКТС, за національною шкалою) _____

Керівник практики _____

Підпис _____

Прізвище, ім'я, по батькові _____

Додаток 4

Зразок характеристики студента-практиканта

Штамп ЗЗСО

ХАРАКТЕРИСТИКА студентки 6 курсу факультету іноземної та слов'янської філології Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка Коваленко Яни Вікторівни, яка проходила виробничу педагогічну практику за освітнім ступенем «Магістр»

Студентка-практикантка Коваленко Яна Вікторівна проходила педагогічну практику в навчально-виховному комплексі, гімназії №7 міста Суми в 10-А класі з 11 листопада по 08 грудня 2020 р. За цей час нею було проведено 5 уроків української мови, 5 уроків української літератури, 4 уроки англійської мови, виховні заходи. Коваленко Я.В. виконувала обов'язки вчителя української мови та літератури, класного керівника, педагога-наставника.

Студентка-практикантка показала глибокі знання теоретичного матеріалу, володіє належною методикою викладання української мови та літератури, вміло використовує наочність та інноваційні технології під час вивчення нового матеріалу. Особливо вдало були проведені уроки вивчення життя та творчості письменників, літературного краєзнавства, позакласного читання. На належному рівні проведені уроки: «Звертання непоширені і поширені. Розділові знаки при звертаннях», «Контрольний твір-опис пам'яток історії й культури на основі особистих спостережень і вражень у художньому стилі», «Проблема волі людини та можливостей її здобуття в повісті Михайла Коцюбинського «Дорогою ціною»».

Коваленко Яна Вікторівна володіє раціональними методами і прийомами роботи на уроці мови та літератури, використовує нетрадиційні форми роботи з учнями (евристична бесіда, урок-диспут). На уроках до роботи залучалися учні всього класу, що засвідчило вміння студента працювати з колективом, готовність до виконання обов'язків учителя і класного керівника, професійну компетентність.

Студентка-практикантка дбала про культуру мовлення школярів, розвиток умінь спілкуватися в колективі, постійно вдосконалювала навички учнів аналізувати текст художнього твору, вміння з теорії літератури, вчила «бачити» художні деталі в поезії, розвивала навички аналізувати ліричні вірші.

Уроки урізноманітнювалися різними видами роботи: літературна дискусія, евристична бесіда, проблемна ситуація. Особлива увага зверталася на розвиток усного і писемного зв'язного мовлення учнів.

На належному методичному рівні студенткою проведені виховні заходи: КВК, виховна година. Позакласний захід – мовно-літературний вечір до Міжнародного дня рідної мови – був організований та проведений на належному методичному рівні, що засвідчує вміння студентки Коваленко Я.В. виконувати позакласну роботу з предмета.

Для поповнення кабінету української мови та літератури методичним матеріалом студенткою було оформлено стенд «Письменники рідного краю» та навчальний матеріал «Неокласики в оцінці критиків» (папка).

Студентка провела ряд профорієнтаційних заходів: екскурсію до педагогічного університету, екскурсію до музею університету, інформаційну бесіду про спеціальності та напрями підготовки студентів у СумДПУ імені А.С.Макаренка.

Коваленко Я.В. – чуйна, добра, лагідна, уважна, культурна, володіє педагогічним тактом, сумлінно виконувала правила внутрішнього розпорядку школи.

Педпрактику студентки рекомендуємо оцінити високим балом.

Директор НВК, гімназії № 7 *(печатка, підпис)*

П.І.Б.

Учитель української мови

(підпис)

П.І.Б.

Учитель української літератури

(підпис)

П.І.Б.

Учитель англійської мови

(підпис)

П.І.Б.

Класний керівник

(підпис)

П.І.Б.

Додаток 5

Орієнтовний зміст звіту

1. Характеристика матеріальної бази місця проходження практики.

2. Кількість відвіданих уроків, їх аналіз. Загальні враження.
3. Кількість відвіданих виховних заходів, їх аналіз.
4. Основне враження від проведених занять і заходів. Які ефективні методи і прийоми були використані?
5. Які типи занять були використані під час практики? Які з них проходили більш вдало?
6. Як упроваджувалися педагогічні ситуації, дискусійні й проблемні завдання в навчальний процес?
7. Який рівень науковості занять? Які завдання магістранта-практиканта Ви змогли повністю реалізувати, а які – ні. Укажіть причини.
8. Які засоби стимулювання мотивації та інтересу учнів під час педагогічної практики Ви використовували?
9. Який Ваш рівень професійної підготовки?
10. Як Ви формували інтерес до рідної мови, української літератури, читацьку компетентність школярів?
11. Як Ви урізноманітнювали навчальні форми роботи? Які типи уроків Ви проводили?
12. Як Ви оцінюєте власне застосування способів активізації пізнавальної діяльності учнів (доцільність/недоцільність їх використання)?
13. Як Ви оцінюєте власну емоційність викладу матеріалу, свою культуру мовлення, власне вміння створити належний комфорт на заняттях?
14. Які види та форми організації контролю знань, умінь і навичок Ви використовували?
15. Як самооцінюєте проведені позакласні заходи?
16. Як Ви стимулювали учнів до участі у виховній роботі?
17. Чи знайшли Ви найбільш ефективні технології літературної самоосвіти?
18. Проаналізуйте допущені під час практики прорахунки та помилки.
19. Зробіть аналіз, синтез, порівняння, зіставлення початку й кінця практики.
20. Чи виконали Ви програму педпрактики? Визначте якість її виконання.
21. Яка Ваша професійна компетенція? Зробіть висновок про роль педагогічної практики у професійному становленні магістрантів.

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення,

використання яких передбачає програма педагогічної практики

Обладнанням є: навчальні програми обов'язкових та вибірових дисциплін, навчально-методичні посібники; презентації, розроблені студентами тексти лекцій та практичних занять для подальшої апробації під час педагогічної практики; робочі програми навчальних дисциплін, які читаються на кафедрі; індивідуальний план викладача кафедри української мови і літератури; нормативно-правова база: Положення про освітній процес у СумДПУ імені А. С. Макаренка; Положення про внутрішній моніторинг якості освітньої діяльності, Положення про організацію освітнього процесу у СумДПУ імені А. С. Макаренка; Положення про проведення практики студентів СумДПУ імені А. С. Макаренка; Положення про кваліфікаційну роботу у СумДПУ імені А. С. Макаренка; Положення про курсову роботу у СумДПУ імені А. С. Макаренка; Положення про порядок оцінювання знань студентів у Європейській кредитно-трансферній системі (ЄКТС) організації освітнього процесу; Кодекс академічної доброчесності СумДПУ імені А.С. Макаренка (2019), Положення про комісію з питань етики та академічної доброчесності СумДПУ імені А.С. Макаренка (2019), Порядок організації поточного, семестрового контролю та підсумкової атестації здобувачів вищої освіти із використанням дистанційних технологій у СумДПУ імені А.С. Макаренка (2020 р.), Положення про апеляцію результатів навчання здобувачів вищої освіти СумДПУ імені А.С. Макаренка (2020 р.), Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті (2020 р.), Положення про комісію із забезпечення якості вищої освіти (2020 р.), Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (2020 р.), Положення про вільний вибір навчальних дисциплін здобувачами вищої освіти СумДПУ імені А.С. Макаренка (2020 р.).

РОБОЧА ПРОГРАМА
ВИРОБНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ
З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ В ЗЗСО
другий (магістерський) рівень

Суми, СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020 р.
Свідоцтво №231 від 02.11.2000 р.

Комп'ютерний набір та верстка В. А. Захарової

СумДПУ імені А. С. Макаренка
40002, м. Суми, вул. Роменська, 87
Виготовлено на обладнанні СумДПУ імені А. С. Макаренка